

Summary:

This article is about the problem of poverty, its particularity in Ternopil region, that is the result of many interconnected factors. The territorial distinctions of social inequality in districts are shown here too.

УДК 338: 351 (477)

Любомир КОКОВСЬКИЙ

**КРИТЕРІЇ І ПОКАЗНИКИ ГЕОГРАФІЧНОГО ВИМІРУ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

Проблема забезпечення економічної безпеки держави безперечно є важливим елементом її розвитку. Важливою проблемою характеристики економічної безпеки на макро- та мезорівнях є визначення її основних критеріїв та показників. Розв'язання цієї проблеми веде за собою вирішення ще одного важливого питання – створення і розробка відповідних показників, систем індикаторів, які б дозволяли досить точно і коректно аналізувати та досліджувати суть всіх процесів та взаємозв'язків, котрі в сукупності визначають параметри розвитку суспільства і його життєдіяльності в природі та ступінь економічної безпеки країни та її регіонів.

Серед вітчизняних і російських науковців, що певною мірою звертались до проблематики визначення критеріїв та показників економічної безпеки та розробки інтегрального показника економічної безпеки, слід відмітити А.Є. Олейникова, А. Іларіонова, В.П. Мунтяна, Б.В. Губського, А.В. Степаненка, М. Герасимова, О.М. Бандурка, М. Єрмоленка, П. Белова та ряду інших вчених. Проте у цих публікаціях автори, при дослідженні економічної безпеки, не включали ряд показників, які мають безпосередній вплив на стан безпеки регіону. Через що на нашу думку, потрібно більш комплексно підходити до дослідження економічної безпеки, виділяючи при цьому показники, які охоплюють всі аспекти суспільного розвитку, що впливають на економічні процеси країни та її окремих регіонів.

Аналіз методичних підходів, щодо оцінки стану економічної безпеки України та її регіонів свідчить про відсутність єдиних підходів щодо їх здійснення. Висуваються різні критерії і показники щодо створення інтегрального показника, намагаються побудувати власну методику комплексної оцінки. При цьому вибір показників, на основі яких робиться дослідження є не обґрунтованим і часто беруться показники, які дублюють один одного, або тільки частково торкаються даної проблематики, або взято недостатню кількість показників і не можна відобразити всі аспекти економічної безпеки.

Метою статті є визначення основних критеріїв та показників економічної безпеки, які відображають всі аспекти економічної безпеки і ляжуть в основу розробки інтегрального показника економічної безпеки України та її регіонів.

Щоб подальше дослідження мало певну ґрунтовну основу, потрібно перш за все дати визначення самим поняттям “критерій” та “показник” економічної безпеки.

Вдало, на нашу думку, визначено поняття “критерій” В.І.Мунтяном: “Критерій економічної безпеки – оцінка стану економіки з точки зору найважливіших процесів, що відображають суть економічної безпеки” [8, с.36].

Критерії економічної безпеки диктують вибір певних індикаторів (показників) економічної безпеки об'єкта дослідження, що будуть змальовувати рівень її кількісних і якісних параметрів у системі світової та державної статистики.

Індикаторами економічної безпеки є найважливіші показники, що визначені за допомогою критеріїв економічної безпеки. “Показник економічної безпеки є кількісною характеристикою здатності суб'єкта зберігати стан і протистояти небезпеці досягнення цілей

розвитку згідно з визначеним критерієм” [11, с.19]. Отже, критерії економічної безпеки характеризують якісну площину, на основі якої формується протидія небезпеці. Якщо критерій визначає якісну, то показники визначають кількісну характеристику цього явища.

Проте слід наголосити ще на таких поняттях як “пороговий індикатор” і “фактичний індикатор”, тому що для економічної безпеки мають значення не самі показники, а їх порогові значення та структура, тобто граничні величини. “Пороговий індикатор – це числове вираження якісно-кількісної характеристики економічної безпеки держави, що відбиває їх гранично допустимі значення, недотримання яких перешкоджає нормальному ходу розвитку різних елементів відтворювального процесу, приводячи до формування руйнівних тенденцій в економіці України” [2, с.16].

“Фактичні індикатори – це числове вираження якісно-кількісної характеристики фактичного стану економічної безпеки України. Безпека досягається за умови, коли весь комплекс фактичних показників знаходиться у межах допустимих порогових значень” [2, с.16].

Важливо підкреслити, щоб економічна безпека досягається тоді, коли весь комплекс показників знаходиться у межах допустимих порогових значень.

Своє дослідження ми хочемо провести комплексно, проаналізувавши всі компоненти економічної безпеки у географічному вимірі. “Комплексний аналіз економічної безпеки вимагає визначення переліку його показників (індикаторів), які дозволяють ідентифікувати залежність функціонування конкретної сфери суспільного життя від окремих факторів, які впливають на ефективність економіки. Тобто, кожний показник відіграє свою роль у ідентифікації економічної безпеки певної сфери функціонування держави” [3, с.151].

“В економічній сфері до показників підвищеної небезпеки відносять перш за все: втрату здатності економічної системи держави вийти із економічної кризи внаслідок критичного впливу таких чинників, як інтенсивне зростання економічної злочинності, що паралізує економічну систему держави та цивілізоване підприємництво; критичне звуження ресурсного простору та втрату можливостей до скорочення сировинних та енергетичних ресурсів; якісну деградацію та структурну кризу внаслідок критичного падіння промислового, технологічного, науково-технічного, експортного, платіжного потенціалів держави; інтенсивне зростання інфляційних процесів; критичний стан інфраструктури держави; розвал її фінансової системи та інші” [4, с.13]. Наше ж завдання полягає в тому, щоб розробити таку систему економічних показників, яка б характеризувала всі головні суспільно-географічні аспекти економічної безпеки її регіонів.

В залежності від того, які аспекти розвитку відображають зазначені показники та на основі різних ознак класифікації, їх класифікують по різному. Російський дослідник С.А. Олейников за основні ознаки класифікації бере наступні:

А. Рівень об'єкта економічної безпеки.

Б. Ступінь значущості показників.

В. Період дії загроз та їх прогнозування.

Г. Напрямок впливу на економіку.

Д. Склад загроз, характер і масштаб ймовірного збитку від їх впливу” [10]. Нас в першу чергу цікавить територіальний рівень класифікації, класифікація за рівнем об'єкта економічної безпеки, де можна виділити наступні рівні:

1. Макроекономічний рівень – економіка країни загалом.

2. Мезорівень (регіональний або галузевий) – економіка галузей та регіонів.

3. Мікроекономічний рівень – економіка агентів ринку: фірм, підприємств, установ, акціонерних товариств, банків і т.д.

4. Рівень сім'ї та особи – економічна безпека кожного громадянина країни.

Тобто, в залежності від рівня об'єкта виділяють показники економічної безпеки, що характеризують світову економіку, економіку окремої держави, окремого регіону чи галузі,

окремих підприємства, установи чи організації, окремої родини і особистості.

Можна зробити висновок, що формування системи показників економічної безпеки різного рівня залежить від об'єкта дослідження та від поставлених завдань. Наше завдання полягає у розробці системи показників, які характеризують стан економічної безпеки на макро та мезо рівнях. Важливо, щоб критерії і показники економічної безпеки на рівнях держави та регіонів були однакові, тому що розбіжності оцінки на цих рівнях не дають можливості визначення інтегрального економічного показника.

Ми пропонуємо виділити групу економіко-географічних показників економічної безпеки держави та її регіонів. В першу чергу вони повинні характеризувати територіальні аспекти розвитку суспільства і його вплив на природне середовище та зворотній вплив природи на можливості і територіальні особливості розвитку суспільства.

Є об'єктивні причини, щоб виділити групу економіко-географічних показників, це, перш за все, пов'язано із збільшення розриву в рівні соціально-економічного розвитку суб'єктів і регіонів держави, а також міста і села.

Суть суспільно-географічного підходу до визначення показників і критеріїв економічної безпеки полягає в тому, що він дозволяє комплексно провести діагностику економічної безпеки будь-якого регіону, галузі чи населеного пункту. Внаслідок чого, можна виявити причини які дестабілізують безпеку регіону, несучи в собі певні загрози. Важливим завданням суспільно-географічного підходу є прогнозування зміни рівня економічної безпеки, що дає можливість попередити негативні чинники чи загрози.

Основними принципами, яких ми намагались дотримуватися при використанні вже існуючих і розробці власних показників економічної безпеки, були:

- відповідність індикаторів напрямкам і змісту економіко-географічних досліджень;
- доступність статистичних даних;
- репрезентативність індикаторів, що застосовуються;
- мінімізація їх кількості і одночасне охоплення всіх елементів структури економічної безпеки;
- відсутність дублювання одним показником інших, недопущення повторних рахунків окремих показників;
- можливість здійснення моніторингу і постійного оновлення статистичної інформації;
- можливість розробки рекомендацій щодо вдосконалення системи статистичної звітності на базі результатів, отриманих внаслідок здійснених розробок.

Критеріальна оцінка безпеки включає в себе оцінки:

- ресурсного потенціалу регіонів;
- рівня ефективності використання ресурсів, капіталу і праці;
- конкурентоздатності економіки;
- економічного суверенітету та незалежності, а також можливість протистояти зовнішнім загрозам;
- рівень та якість життя населення та соціальна політика.

Важливим фактором, який в значній степені визначає багато економічних і соціальних характеристик держави є рівень її економічного розвитку. Цей рівень визначається, як правило, величиною виробництва ВВП на душу населення.

“Відповідно, економічний ріст, характеризується величиною темпів приросту (падіння) ВВП на душу населення, представляє собою важливий показник економічної безпеки” [6, с.49].

Для наочності і відображення регіональних відмінностей держави, цей показник повинен бути відображений у карті розподілу областей за душевими ВП з урахуванням паритету купівельної спроможності.

Важливим показником є “основні засоби” та “знос основних фондів”. Обсяг основних засобів дозволяє визначити перспективи матеріального виробництва.

Відомо, що економічні можливості регіонів диференційовані через наявність різних географічних, історичних, демографічних і інших факторів. Тому, часто забезпечення економічної безпеки регіону зв'язується з реалізацією регіоном абсолютних і відносних переваг у володінні різними ресурсами (трудовими, фінансовими, природними).

Для суспільно-географічного дослідження економічної безпеки, особливого значення набувають природні ресурси. “Природо-ресурсний потенціал в економічній та економіко-географічній науках прийнято визначати як сукупність наявних ресурсів, що відображає їх кількісну та якісну специфіку” [12, с.74]. Величина інтегрального природо-ресурсного потенціалу регіонів України обумовлюється насамперед розмірами їх територій (акваторії) та сукупною продуктивністю мінеральних, водних, земельних, лісових, фауністичних, рекреаційних ресурсів. Тому ми виділяємо два показника: площа території (дехто із вчених вважає територію як самостійний тип ресурсів) – роль якої все більше піднімається та природо-ресурсний потенціал, або показник забезпеченості регіонів України сукупною продуктивністю мінеральних, водних, земельних, лісових, фауністичних, рекреаційних ресурсів, виражений у грошовій, або у відносній формі. Крім цього територія відображає просторовий потенціал регіону.

Особливої уваги заслуговують показники стану транспортної системи України, а саме розрахунку характеристики густоти транспортної мережі, кожного із видів транспорту, та їх збалансованості. На нашу думку потрібно ввести густоту транспортної мережі України, як одного з показників економічної безпеки і ввести в загальний інтегральний коефіцієнт економічної безпеки. Введення цього показника у сучасних умовах є дуже важливим, так як Україна має великий транзитний потенціал, який не використовується навіть на третину, тому існує реальна загроза втрати цього потенціалу.

Для характеристики економічної безпеки держави та регіонів безперечно потрібно включити показники виробничо-економічного потенціалу. Це зокрема такі показники як обсяг виробництва промисловості, сільського господарства та обсяг реалізованих послуг.

Вважається, що на теперішньому етапі основою забезпечення економічної безпеки України є промисловість. Проте генераторами економічного росту України можуть стати не тільки традиційні вже металургія і машинобудування, але й послуги – транспорт, банки, телекомунікації і навіть індустрія розваг. Сфера послуг повинна стати однією із національних пріоритетів в структурній перебудові господарства України, і будь-які загрози розвитку галузі, повинні бути розцінені як загрози економічній безпеці України. Сільське господарство відіграє дуже важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки, тому показники росту с/г є теж актуальні і важливі.

Основою забезпечення безпечного протікання економічних процесів в регіонах є фінансовий капітал та фінансова система. Тому фінансові ресурси і фінансовий потенціал регіонів – важливий елемент забезпечення економічної безпеки.

Фінансова складова потенціалу розвитку регіону передається через показник “вкладів населення у національній та іноземній валюті”, тобто тимчасово вільних фінансів підприємств, організацій та заощаджень домогосподарств. Проте проблема залишається в тому, що більшість банків в регіонах є відділеннями центральних банків, тому виникає проблема перекачування фінансових ресурсів у центр. Тоді на перше місце здавалося б потрібно виносити показник кількості регіональних банків, проте і він не може бути об'єктивним, так як йде тенденція укрупнення комерційних банків (відповідно зменшення регіональних банків; у багатьох регіонах їх взагалі немає), яка підкріплена відповідною політикою Національного банку України, щодо підвищення конкурентоспроможності українських банків. Тому на перше місце виходить такий показник як “сума кредитів наданих об'єктам господарювання в регіоні”. Як вважає дослідник Петрова Л. О., “по-перше, він дає можливість простежити рівень реалізації підприємницького потенціалу регіону. по-друге, – характеризує ефективність діяльності банківського сектора як складової частини

регіональної ринкової інфраструктури” [12, с.61]. Крім того сума кредитів у регіоні показує рівень ділової та економічної активності регіону.

Отже, відображення стану фінансової системи України і її регіонів потрібно включити такі показники: сума кредитів наданих у регіоні, доходи і видатки бюджету, кредиторська і дебіторська заборгованість. “Державний і місцеві бюджети є одним з найдосконаліших інструментів регулювання соціально-економічних процесів” [15, с.54], і як вважає О.М. Шильникова залишається проблемою збалансування державних і регіональних інтересів у бюджетному процесі.

Проблему економічної безпеки неможливо розглядати поза рамками соціальної політики, тому що, в кінцевому плані, економічна безпека не являється самоціллю, а служить основою вирішення соціальних питань, і найважливішими з яких є рівень і якість життя населення держави.

Економічну безпеку дуже гарно відображають соціальні індикатори розвитку суспільства, тому слід погодитися з Немець Л.М., що і цьому відношенні “важливого значення набуває соціальна географія як складова суспільної географії з її комплексним і територіальним підходом, науковим апаратом дослідження просторово-часових закономірностей соціального розвитку регіонів” [9, с.8].

В сучасному світі найбагатшими країнами є ті країни, які володіють достатнім соціальним капіталом. Соціальна сфера реально відображає ті процеси, які відбуваються в економіці країни. Тому соціальні показники є важливими для визначення економічної безпеки та соціально-економічного розвитку держави. Ми хочемо виділити групу соціально-географічних показників, або іншими словами соціально-економічні індикатори (показники) рівня життя населення. Проте ці показники повинні мати відношення до економічної безпеки, і відображати

Основним критерієм при виборі переліку соціальних індикаторів слугувала їх здатність відобразити рівень регіональної економічної безпеки в контексті соціальної політики. Це перш за все рівень безробіття, доходи і витрати населення, а також середня заробітна плата по регіонах. Саме ці індикатори відображають тісноту соціального і економічного аспекту економічної безпеки.

На наш погляд, фактори попиту часто є визначальними для поживлення виробництва, тому показник “витрати населення” в цьому відношенні є доречним. Крім того, співвідношення та співставлення показників доходів і витрат населення дають реально оцінити стан тінізації економіки.

На сучасному етапі дедалі більшого значення для забезпечення економічної безпеки набуває людський капітал. Людський капітал – це “складне поняття, яке характеризується чисельністю населення, режимом його відтворення, статеві-віковою структурою, особливостями системи розселення, рівня урбанізації, рівня освіти і професійної кваліфікації, доходів і витрат, життєвим рівнем населення, забезпеченість соціальними послугами тощо” [1, с.81]. Проте важливо виділити, ті індикатори, які дійсно відображають стан демографічного аспекту економічної безпеки України. Показники “кількість населення”, “чисельність населення у віці 15-70 років”, “економічно активне населення”, “зайнятість населення”, – служать основою для аналізу формування трудового потенціалу регіону. Крім того, загальна чисельність населення є величиною, що визначає споживчий попит в регіоні, а значить, додатково є фактором попиту. Важливого значення набуває аналіз процентного відношення кількості населення до чисельності населення у віці 15-70 років, економічно активного населення і особливо зайнятості населення, що об’єктивно показує, яка кількість населення припадає на одного працюючого. Ринок праці найбільше залежить від економічної ситуації в регіоні.

Для забезпечення економічної безпеки у довготривалому періоді важливого значення набувають показники інноваційної та інвестиційної безпеки. Просторові тенденції оновлення

основних фондів відображає показник інвестування в основний капітал (капітальні вкладення), саме він частково акумулює дію технологічного фактора економічного розвитку.

Інноваційна стратегія економічного зростання передбачає прискорений розвиток високотехнологічних виробництв, з наукоємною продукцією з високою доданою вартістю. З цієї позиції потрібно виділити показники, які характеризують інноваційну безпеку: «кількість підприємств, що впроваджували інновації», «частка підприємств, що впроваджували інновації», «кількість науково-дослідних інститутів». Додатково вплив науково-технічного фактора відображається обсягами введення в дію сучасного промислового обладнання та технологій. Проте ввести всі ці показники в інтегральний показник неможливо. Тому ми пропонуємо ввести в загальну систему показників «фінансування інноваційної діяльності», який вимірюється у мільйонах гривень. Цей показник показує реальний об'єм інноваційної діяльності, так як зрозуміло, що без фінансування інновації втілювати неможливо.

Важливою частиною оцінки стану економічної безпеки є зовнішньоекономічна діяльність. Основними показниками якої є «експорт», «імпорт» та «зовнішньоторговельний баланс» держави та її регіонів.

Відповідно до цих показників слід визначити критичні зони. Визначити регіони, які потребують першочергової допомоги, визначити диспропорції у регіональному розвитку, і спрямовувати регіональну державну політику так, щоб зменшити ці диспропорції.

Показники економічної безпеки повинні розраховуватись і встановлюватись для кожної конкретної ситуації і кожного конкретного його рівня.

«Виявлення загроз економічної безпеки і прогнозування їх наслідків відбувається на основі моніторингу (систематичного співставлення дійсного стану економіки з бажаним) показників економіки України. Безпосередній відбір показників (індикаторів) для моніторингу вимагає спеціального опрацювання, для точного визначення «діагнозу» стану економіки. Виявлення і усунення небезпечних тенденцій необхідна комплексна оцінка порогових значень всіх показників (індикаторів), що, в свою чергу, вимагає додаткового поглибленого дослідження на основі класичної і некласичної залежності економічних параметрів з урахуванням зміни базису суспільства і особливої специфіки України» [8, с.37].

Серед показників системи варто виділити дві групи: стимулятори і дестимулятори. Перша група – показники стимулятори, чи такі, які позитивно впливають на рівень економічної безпеки. Другу групу утворюють показники-дестимулятори, або такі, котрі негативно впливають на економічну безпеку. Головним завданням органів державної і регіональної влади є створення передумов для подальшого посилення стимуляторів і послаблення дестимуляторів економічної безпеки.

«Для економічної безпеки важливе значення мають не самі показники, а їх порогові значення та структура, тобто граничні величини, недотримання значень яких перешкоджає нормальному ходу розвитку різних елементів відтворення, приводячи до формування негативних, руйнівних тенденцій в економічній безпеці» [8, с.37].

У подальших дослідженнях потрібно зосередити зусилля на розробці порогових значень показників економічної безпеки країни, а також системи контролю механізмів забезпечення утримання значень цих показників на достатньому, з точки зору економічної безпеки, рівні.

Для кращої характеристики безпеки регіонів потрібно використовувати відносні показники, так як індекси. Індекс – відносний показник, що виражає відношення рівня даного явища до його рівня в минулий період або до рівня аналогічного явища, прийнятого як базового. „Тому спочатку треба виконати спеціальну статистичну процедуру стандартизації або нормування цих показників. Це означає, у свою чергу, що, по-перше, еталонний об'єкт, з яким порівнюються інші об'єкти стосовно їх економічної безпеки, повинні бути серед об'єктів, показники яких стандартизовані і, по-друге, будь-який складний

об'єкт може бути створений з об'єктів, які були перед тим стандартизовані" [13, с.39].

Показники економічної безпеки	Одиниця виміру
Показники-стимулятори:	
Територія	тис. км ²
Природо-ресурсний потенціал	млн. грн.
Валова додана вартість	млн. грн.
Густота транспортної сітки	км/100 км ²
Основні засоби	млн. грн.
Продукція промисловості	млн. грн.
Продукція сільського господарства	млн. грн.
Обсяг реалізованих послуг	млн. грн.
Інвестиції в основний капітал	млн. грн.
Сума кредитів наданих об'єктам господарювання	млн. грн.
Фінансування інноваційної діяльності	млн. грн.
Доходи бюджету	млн. грн.
Видатки бюджету	млн. грн.
Кількість населення	тис. чол.
Природний приріст населення	‰
Економічно активне населення	тис. чол.
Заняте населення у віці 15-70 років	тис. чол.
Доходи на одну особу	грн.
Витрати на одну особу	грн.
Заробітна плата	грн.
Експорт товарів і послуг	млн. грн.
Імпорт товарів і послуг	млн. грн.
Прямі іноземні інвестиції	млн. грн.
Показники-дестимулятори:	
Знос основних фондів	млн. грн.
Безробіття	тис. чол.
Дебіторська заборгованість	млн. грн.
Кредиторська заборгованість	млн. грн.

Для конструктивного дослідження економічної безпеки держави, чи регіонів, для управління економічною безпекою потрібна розробка і застосування інтегральних показників економічної безпеки. На сьогоднішній день розроблено декілька інтегральних індикаторів, проте на нашу думку не відображають всіх аспектів економічної безпеки, а особливо не характеризують суть взаємовідносин суспільства і природи в контексті економічної безпеки. Варто зазначити, що подані показники є одиничними. Вони ляжуть в розробку комплексних показників, відповідно до структури економічної безпеки. І лише після розробки комплексних показників, виникне можливість побудови інтегрального економічного показника економічної безпеки держави та її регіонів.

Література:

1. Варналій З. С., Мокій А. І., Новікова О. Ф., Романюк О. Ф., Романюк С. А. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку. Монографія / Національний ін-т стратегічних досліджень / З.С. Варналій (ред.). — К.: Знання України, 2005. — 498с.
2. Губський Б. В. Економічна безпека України: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення. — К.: 2001. — 122с.
3. Дацків Р. М. Економічна безпека у глобальному вимірі // Актуальні проблеми економіки №7, 2004, ст. 143-153.
4. Економічна безпека: проблеми і стратегія забезпечення в Україні. — Харків: ХІБМ, 1998. 143с.
5. Економіко-географічні засади збалансованого розвитку України/ Лісовський С. А., автореф. — К. 2004. — 26с.
6. Илларионов А. Критерии экономической безопасности: показатели экономической безопасности по методике Глазьева С.) // Вопросы экономики. — 1998. - №10. — С. 35-58.

7. Міщенко Сергій Геннадійович. Моделювання процесів управління економічною безпекою регіону. – Донецький державний університет. – Донецьк, 2000. – 19с.
8. Мунтіян В. І. Економічна безпека України. – К.: КВВиЦ, 1999. – 462с.
9. Немець Л. М. Про завдання соціальної географії в дослідженні соціального розвитку регіонів України // Український географічний журнал №2 2004 ст. 8-12
10. Олейников Е. А., Филин С. А., Виданин В. И., и др. Экономическая и национальная безопасность. – М.: Экзамен, 2004. – 776с.
11. Основи економічної безпеки: Підручник для вищих навчальних закладів/ О. М. Бандурка, В. Э. Духов, К. Л. Петрова, І. М. Черванов, МВС України. Нац. університет внутрішніх справ. - Х.: видавництво Національного університету внутрішніх справ, 2003. -236с.
12. Петкова Л.О. Економічне зростання в Україні: регіональний вимір. – Черкаси: ЧДТУ, 2004, - 272с.
13. Степаненко А, Герасимов М. Оцінка економічної безпеки України та її регіонів // Регіональна економіка 2002, №2. – С. 39-54.
14. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: Навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560с.
15. Шильникова О. М. Формування доходів місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2002. - №4. – с. 54-57

Summary:

Kokovsky L.O. CRITERIONS AND INDICATORS OF ECONOMIC SECURITY OF GEOGRAPHICAL DIMENSION.

The article determines the basic criterions and indicators of economic security of state and regions. It provides basic indicators as base of general indicator of economic security.

УДК 528.9

Наталія ДУК

ФУНКЦІОНАЛЬНА РОЛЬ КАРТОГРАФІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗБАЛАНСОВАНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Сучасний світовий розвиток проходить під впливом динамічних процесів, головними з яких є перехід суспільства у фазу інформаційного; посилення інтернаціоналізації світового господарства з переходом її у фазу глобалізації, а з іншого боку – його диференціалізації і регіоналізації, значні, а подекуди і незворотні негативні зміни у стані природного середовища, які охоплюють території від локального до планетарного рівня і є результатом інтенсивної і все зростаючої господарської діяльності. Як наслідок, ми маємо справу з замкнутим, значно диверсифікованим і загрозливо нестабільним світом у геополітичному, економічному, екологічному плані. Тому останнім часом збільшився інтерес і число публікацій щодо стійкого (збалансованого) розвитку країн та окремих регіонів в умовах ринкової економіки і глобалізації.

Інтегрування України у європейські структури, формування нормативно-правової бази регіоналізації, затвердження концепції державної регіональної політики також обумовили суттєве зростання попиту на теоретичні і прикладні дослідження щодо стратегії регіонального розвитку. Цим питанням присвячені роботи вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків [1; 2; 5; 6; 8; 10; 11], міжнародні, національні та регіональні форуми та конференції [3; 4; 10]. Однак розробці картографічного забезпечення регіонального розвитку приділяється недостатньо уваги [3; 7; 10]. В тому числі потребує розгляду і питання функціональної ролі картографічної складової в інформаційному забезпеченні збалансованого регіонального розвитку.

Безперечним є те, що стратегія розвитку України повинна базуватись на науковому обґрунтуванні напрямків перебудови структури господарства шляхом високоефективної та екологічно безпечної його територіальної організації, вироблення та реалізації оптимальної моделі збалансованого розвитку як держави в цілому, так і окремих її регіонів. Таке